

XX. reál- és humánytudományi Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia (ETDK)

Kolozsvár, 2017. május 18-21.

**Miért antipatikus és miért szimpatikus egy-egy nemzet a romániai
országimázs-vizsgálatok szerint?**

Szerző:

Fejér Emőke

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, Történelem és Filozófia Kar, Nemzetközi
Kapcsolatok és Európai Tanulmányok szak, II. év

Témavezető:

Dr. Hunyadi Attila-Gábor, egyetemi adjunktus

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, Történelem és Filozófia Kar, Jelenkor Története
és Nemzetközi Tanulmányok Tanszék

Dolgozatomban bemutatva az országimázs felmérések főbb megállapításait, megpróbálok magyarázatokat keresni, találni a szimpátiára és az antipátiára.

Az elmúlt egy-másfél évtizedben Európa számos országa döntött úgy, hogy tudatos imázs-formálással alakítja a róla külföldön élő képet vagy más országokról alkotott képet a határokon belül. Az országképről alakított képünk legfontosabb igazolója, hogy jártunk-e az adott országban és hogy milyen élményekkel tértünk haza, emellett hogy mit tudunk – tudományosan bizonyítottan – a szóban forgó ország történelméről, jellegzetességeiről. A hipotézist, miszerint a személyes látogatás a legerősebb benyomást adja a kíváncsiskodónak az is alátámasztja, miszerint a következő lehetőségek, alternatívák nem rendelkeznek akkora szereppel, mint a személyes tapasztalat. Más tényezők figyelembe vételekor fontos, hogy ellenőrzött, igaz információkat fogadjunk el és nézzünk utána más, hivatalos források után. Ez segít, hogy bizonyos szempontok alapján jobban, körültekintően ítélkezzünk az adott ország felett. Ilyen szempontok a személyes látogatás, közeli ismerős/barát/rokon beszámolója, hírek, gazdasági mutatók, kampányok. Korunk egyik legfontosabb ismeretközlő eszköze az internet, mely segítségével gyorsan, meglehetősen pontos információkat tudhatunk meg az adott helyről, kultúráról, emberekről.

A románok leginkább Magyarországot tekintik Romániával szemben ellenséges országnak - derült ki 2017. áprilisában egy romániai közvélemény-kutatásból, amely szerint ugyanakkor a megkérdezettek többsége jónak ítéli a két állam kapcsolatait. A kolozsvári IRES közvélemény-kutató által az MTI bukaresti irodájához eljuttatott, márciusban készített felmérésből kiderül, hogy a románok 41 százaléka tartja Magyarországot ellenséges országnak, második helyen Oroszország áll, amelyről 27 százalék nyilatkozott hasonlóan.¹

Magyarországnak ellenséggként való megítélése főként a 65 év fölötti életkorúak körében figyelhető meg, és legkevésbé a 18 és 35 év közötti fiatalokra jellemző ez a vélekedés. A románok nagy többsége Olaszországot és Spanyolországot tekinti baráti államnak. Az utóbbi tíz évben ebben a két országban telepedett le a legtöbb román állampolgár munkavállalás céljából.²

¹ <https://www.agerpres.ro/social/2016/04/14/inscop-aproape-jumatate-dintre-romani-considera-sua-principalul-aliat-in-cazul-unor-amenintari-11-16-44> [2017.04.15]

² De o simpatie ridicată, apropiată de cea a României, se bucură și statele care reprezintă principalele destinații pentru imigrația românească. Astfel, 83,5% dintre respondenți au sentimente mai degrabă pozitive pentru Italia, 83% pentru Spania și 82,3% pentru Marea Britanie. Uo.

A felmérésben részt vevők 57 százaléka véli úgy, hogy a Románia és Magyarország közötti kapcsolatok jók, a romániai magyarok és a románok viszonyát pedig 64 százalék ítéli jónak vagy nagyon jónak. Történelmi régiókra lebontva a legtöbben az erdélyiek és a bánágiak közül ítélik jónak a román-magyar kapcsolatokat Romániában, legkevesebben Moldvában.

Arra a kérdésre, hogy az 1989 előtti időszakhoz képest milyen most a románok és a magyarok közötti viszony, 38 százalék mondta azt, hogy rosszabb, 32 százalék szerint jobb, 22 százalék szerint pedig ugyanolyan.

A felmérés szerint a románok 51 százaléka soha nem volt Magyarországon, 49 százalékuk viszont legalább egyszer megfordult ott, legtöbbször szabadságon, rokonlátogatáson vagy vásárlás céljából. Magyarország 91 százalékukra jó vagy nagyon jó benyomást tett - derül ki a felmérésből.

A résztvevők többségének (52 százalék) jó vagy nagyon jó véleménye van a kedvezményes honosítás lehetőségéről, ugyanakkor 70 százalék nem ért egyet azzal, hogy magyar nemzetiségű megyei önkormányzati vezetők magyar állampolgárságot kértek, 56 százalékuk szerint ugyanis emiatt megváltozik a román államhoz való viszonyuk.

A megkérdezettek 73 százalékának jó vagy nagyon jó a véleménye a magyarokról, az erdélyiek körében a legpozitívabb a magyarságkép. Munkatársként, szomszédként, barátként és családtagként is magas (70 százalék fölötti) a magyarok elfogadottsága, 46 százalék pedig magyar nemzetiségű politikai vezetőt is elfogadna. A románok 50 százaléka kedvezőtlennek ítéli meg a Romániai Magyar Demokrata Szövetségnek a román politikában betöltött szerepét. A megkérdezettek 48 százaléka tartja jónak azt, hogy a romániai magyarok megünneplik március 15-ét, 45 százalék viszont rossz dolognak tekinti ezt.

A kutatás alanyainak többsége hallott a székely zászló kapcsán kialakult román-magyar vitáról, 68 százalék szerint azoknak volt igazuk, akik ellenezték a zászló kitűzését, 79 százalék pedig nem ért egyet azzal, hogy ilyen kérdésekbe Magyarország beleavatkozzon, hiszen 74 százalékuk szerint ez ronthatja a két ország kapcsolatait. A felmérés 1267 személy megkérdezésével készült, hibahatára plusz/mínusz 2,8 százalék.³

Az utóbbi években készített közvéleménykutatás szerint az örökös utolsó helyet megszerző Magyarországot megelőzte most Oroszország. Okai meglehetősen komplexek,

³ http://hvg.hu/vilag/20130314_A_romanok_szerint_Magyarorszag_a_legellen

viszont összefüggnek egymással. Köze van emellett Moldova Köztársaságnak is, "a Román Akadémia Politológia és Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének igazgatója, Dan Dungaciu szerint Magyarország az EU képviselőjében Moldova Köztársaságban egyben Oroszország érdekeit képviseli a gagauz és orosz moldáviai kisebbségek védelmével. A látványos keleti nyitás Dungaciu szerint azzal a céllal jött létre, hogy Magyarország megszerezhesse Oroszország támogatását a külpolitikájában, kihasználva azt, hogy Románia viszonya Oroszországgal fagyos." - [a Transindex.ro portálról](http://transindex.ro). (2013)

Az orosz-román viszony megromlásában közrejátszik Moldova Köztársaság szerepe is, akik levették az Európai Unió lobogóját a hivatalába beiktatott új moldovai elnök chisinaui rezidenciájának épületéről – adta hírül hétfőn a TASZSZ orosz hírügynökség. Beszámoltak arról is, hogy az oroszbarát Igor Dodon hivatalos államfői internetes oldalának román nyelvű változatát moldáv nyelvre változtatták. (...) Választási győzelme után a Oroszország 24 orosz hírtelevízióinak nyilatkozva Dodon kijelentette: a választási eredmény azt jelzi, hogy Moldova népe az Oroszországhoz való közeledésre és a Dnyeszter menti konfliktus rendezésére szavazott.⁴ Az orosz-román konfliktus a román-moldáv viszonyra is rányomta a bélyegét. Moldova fél, ha túlságosan közeledik Romániához, szembefordul Oroszországgal. Románia viszont nehezen dolgozza fel ezt a távolságtartást. Egyetlen román kormány sem mérte fel a geopolitikai összefüggéseket - egyszerűbbnek találták a sérelmi politikát, "románellenesnek" minősíteni a kommunista moldáv kormányt, és etnikai konfliktusként kezelni a problémákat. Másfél évtizedig intenzív nemzeti "nevelés" folyt Moldovában, új, románbarát történelemkönyvek kerültek az iskolába, megváltozott a nemzeti tanterv; mindenki arra várt, hogy az új generáció, amelynek elmagyarázták, hogy ők tulajdonképpen románok, szavazati joghoz jut, s megtörténik az elitcsere. Nem történt meg - a voksokat a várakozásokkal ellentétben nem az etnikai szempontok határozták meg.⁵

Emellett meg kell említenünk, hogy mélypontra kerültek a román-orosz kapcsolatok azt követően, hogy Dmitrij Rogozsin orosz miniszterelnök-helyettes magánrepülőgépét a román hatóságok nem engedték be Románia légterébe. Ezt követően vette kezdetét a román-orosz diplomáciai háború 2014-ben. Dmitrij Rogozsin a Twitteren közölte, hogy Románia, az Egyesült Államok követelésének engedve zárta le légterét különgepe előtt. A közösségi

⁴ Az új moldáv elnök nem kér az EU-ból és Romániából című cikk, 2016. december 26.
<http://kitekinto.hu/2016/12/26/european-kivul/az-uj-moldav-elnok-nem-ker-az-eu-bol-es-romaniabol/>
[2017.04.15]

⁵ Narancs.hu/Politika/Külpolitika http://magyarnarancs.hu/kulpol/moldova_es_romania_-az_anycska_vagy_az_anyaország-71168 [2017.04.16]

oldalon tett bejegyzésében úgy fogalmaz: „legközelebb TU-160-as bombázóval repülök oda”. A román fél reagálása sem maradt el: a külügyminisztérium szerint a hadászati bombázóval való fenyegetőzés nagyon súlyos kijelentés, olyan körülmények között, amikor „Oroszország megsértette Ukrajna területi épségét és szuverenitását, az oroszbarát szeparatisták pedig súlyosan megsértik a Romániával szomszédos állam közrendjét”. A bukaresti külügyminisztérium szerint Románia szigorúan betartja az Európai Unió által életbe léptetett szankciókat azokkal szemben, akik aláássák Ukrajna függetlenségét, területi épségét és szuverenitását.⁶

Azok az országok, amelyekkel a román nép leginkább együttérzéssel és pozitív lelkülettel éreznek azok az országok melyek fő célpontjai a bevándorlásnak és a munkahely keresésnek. Derül ki az INSCOP Research éves közvélemény kutatásából, mely azt vizsgálja, melyek azok az országok amiket szívesen látogatunk vagy csak szimpatikusak, mint társadalom, élettér. Az alkalmazott módszer a felmérések alkalmával a kérdőív volt, amelyet az alkalmazott kérdezőbiztosok kérdeztek meg az otthonokban. A kérdőíveket 40 megyében és Bukarestben, összesen 89 településen (városok, környezetek, kisvárosok és falvak) kérdeztek meg. A megkérdezettek min. 18 életévüket betöltött személyek voltak és a mintát 1071 személy töltötte ki. Az egyik felmérés 2015. november 25 és december 2 között zajlott.

Egy szimpátiát felmérő kutatás kimutatta, hogy az Egyesült Államok iránt érzett szimpátia szint csökkenni látszik, míg a 'szomszédos' Fehéroroszország és Ukrajna iránt nőtt a bizalom.

Az INSCOP 2012-es felmérése alapján – 1066 személy megkérdezése alapján – a románok a következő rangsort állították fel a szimpátia listán: az első Németország (77%), majd az Egyesült Királyság (75%), Franciaországban, Olaszországban, Spanyolországban (72%), ezeket követi az Amerika (71%), Hollandia (61%), Kína (58%), Lengyelország (43%), Bulgária (37%), Oroszország (33%), Ukrajna (32%), Magyarország (31%). Viszont amikor a negatív érzületről kérdezték a válaszok első helyezettje sajnos Magyarország (53%), Oroszország (48%) lett. A listát csak ezután követi Bulgária (46%), Ukrajna (45%), Lengyelország (35%), Hollandia (22%), az Egyesült Államok (21%), Olaszország (19%), Spanyolország (17%), az Egyesült Királyságban (16%), míg Franciaországban és Németországban (15%).

⁶ <https://erdelyinaplo.ro/aktualis/romanaorosz-diplomaciai-haboru>

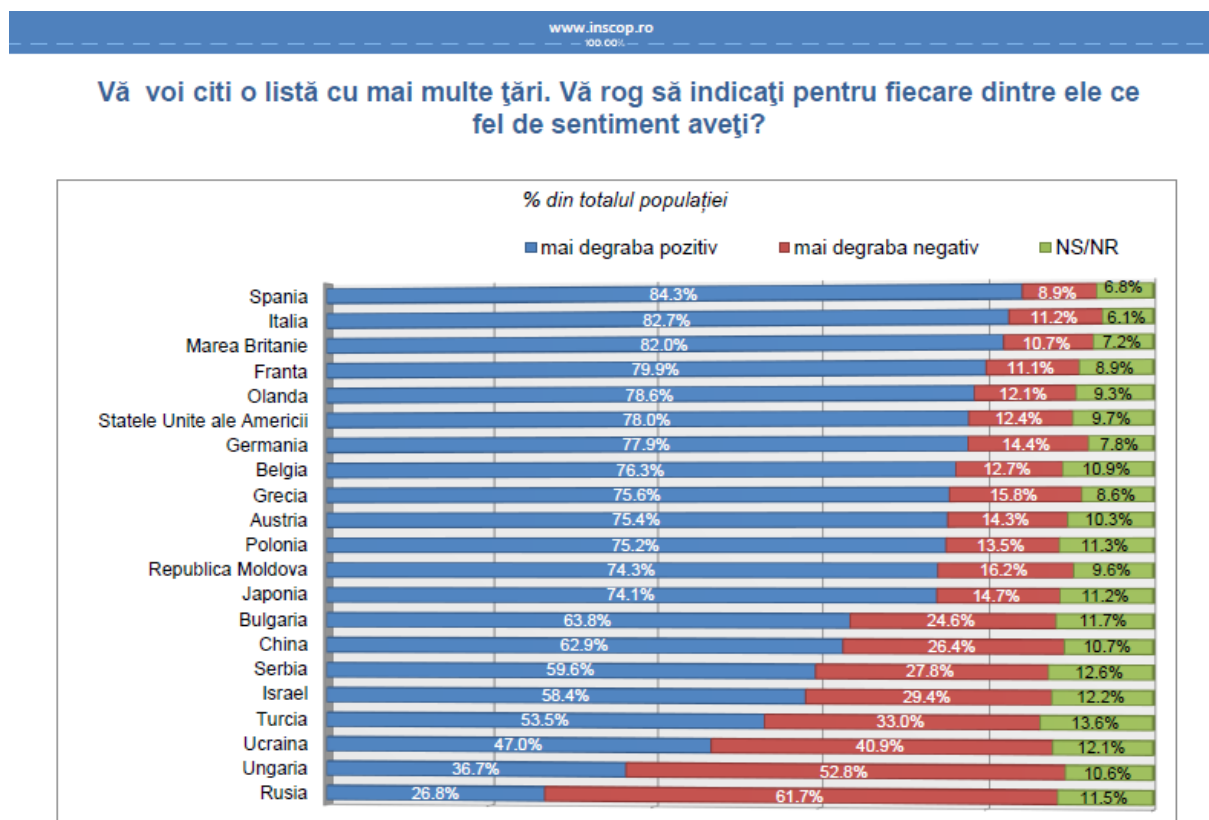
2013. szeptember 10-17 között elvégzett hasonló közvélemény kutatás eredményeképp 1050 személy válaszolt, ennyi embert kérdeztek meg, bele kerülve ezáltal a mintába. A felmérés során szintén 18 éves és annál idősebb lakosságot céloztak meg. Az eredmény reprezentatív, ami azt jelenti, hogy általánosítható, a hibahatár +/- 3%-os és a megbízhatósági foka 95%-os. Sorrendben az első az Egyesült Királyság (75,5%) ezt követi Németország (74,3%), Franciaország (73%). A három országot Spanyolország (72,9%), Olaszország (70,5%) és az Egyesült Államok (70,3%) iránti szimpátia követi. Az utánuk jövőek is nyugati államok: Belgium és Hollandia. Ebben az évben is Moldova Köztársaság a legszimpatikusabb szomszédos országa Romániának. Megoszlott viszont a vélemény viszont Görögországról (58%), Montenegróról (57,1%), Kínáról (56,5%), Szerbiáról (55,5%) és Bulgáriáról (50,3%). Az utolsó két helyet – nem meglepő módon – Oroszország (36,8%) és Magyarország (29,3%) foglalja.⁷

Az INSCOP 2015-ös egyéb országok iránti szimpátia felmérés alapján kiderült, hogy Spanyolország (84,3%) vezeti a rangsort, ezt követi Olaszország (82,7%-al), majd az Egyesült Királyság (82%). A következő helyezéseken szintén a nyugati, fejlettebb demokratikus országok vannak, úgy mint Franciaország és Hollandia: 79,9%, illetve 78,6%-ban társítanak pozitív érzelmeket. Az Amerikai Egyesült Államok a rangsor hatodik helyén áll, a románok 78%-a tartja szimpatikus országnak a tengeren túli gazdasági és politikai óriást. A megkérdezettek következő helyezettje Németország, amely 77,9%-a váltott ki meglehetősen pozitív érzelmet az emberekből. Ezt követi Belgium (76,3%), Görögország (75,6%), Ausztria (75,4%) és Lengyelország (75,2%).

A szomszédos országok közül – természetesen – a Moldvai Köztársaság áll közel a romániaiak szívéhez, amellyel kapcsolatban 74,3% társul pozitív érzélem. Meglepő lehet, hogy Japán szintén a kedvelt és értékelt országok csoportjába tartozik (74,1% inkább pozitív érzéssel). Utána jön Bulgária, egy újabb szomszédos ország 63,8% inkább a pozitív érzéssel, majd Kína (62,9%-os pozitív összefüggés) és Szerbia (59,6%). Az 50%-os választó határ felett helyezkedik el Törökország (53,5%) és Izrael (58,4%). A megkérdezettek szerint a következő két ország a szimpátia listán Ukrajna (47%) és Magyarország (36,7%). A sort

⁷ <http://www.ziarulapulum.ro/sondaj-inscop-simpatia-romanilor-fata-de-tari-0016798> [2017.04.16]
<https://www.agerpres.ro/social/2013/10/14/inscop-marea-britanie-si-germania-beneficiaza-de-cel-mai-ridicativ-nivel-de-simpatie-in-randul-romanilor-10-21-42> [2017.04.16]

Oroszország zárja, 26,8% a válaszadók közül jelenti ki, hogy inkább pozitív érzelmek vannak.⁸

Forrás: <http://www.inscop.ro/wp-content/uploads/2015/12/Simpatie-tari.pdf> (letöltve: 2017-04-24)

Magyarország a második legellenszenvesebb ország a románok számára Oroszország után – derült ki egy közölt közvélemény-kutatásból, amelyet az Agerpres hírügynökség ismertetett (írta: Cristina Tatu, kiadó: Andreea Rotaru).

Az INSCOP közvélemény-kutató intézet által július első hetében készített felmérés szerint a románok leginkább Németországgal szimpatizálnak, a megkérdezettek 84,3 százaléka válaszolt úgy, hogy kedvező érzelmeket táplál Németország iránt. Második helyen Nagy Britannia áll 83,5 százalékos szimpátiaindexszel, majd Spanyolország, Olaszország és Hollandia következik.

⁸ A 2015-ös évi összefoglaló alapján <http://www.inscop.ro/decembrie-2015-simpatia-fata-de-alte-tari/> [2017.04.17]
<https://www.agerpres.ro/social/2015/12/23/inscop-spania-tara-fata-de-care-romanii-au-cea-mai-mare-simpatie-rusia-la-polul-opus-10-39-02> [2017.04.17]
<https://www.agerpres.ro/english/2015/12/23/inscop-spain-romanians-most-liked-country-russia-least-liked-12-06-53> [2017.04.17]

Némi meglepetésként Franciaország csak a hatodik helyen áll 77,9 százalékos szimpátia mutatóval. Románia ugyanis frankofón államnak tekinti magát. Az Adevărul című napilap által megkérdezett Constantin Bălăceanu-Stolnici román történész úgy vélte, Franciaország megérdemelné, hogy a románok jobban értékeljék, hiszen Párizsnak meghatározó szerepe volt a modern Románia megteremtésében. A felmérés eredményét azzal magyarázta, hogy a mai fiatalok már nem ismerik a történelmet.

A románok leginkább Oroszországhoz viszonyulnak a legellenszenvesebben. A megkérdezettek több mint 51 százaléka válaszolta azt, hogy inkább negatív érzelmeket táplál Oroszország iránt. Magyarországot is majdnem a megkérdezettek fele ítélte meg kedvezőtlenül, 40 százalék válaszolt úgy, hogy pozitív érzelmei vannak Magyarország iránt, 10 százalék pedig nem válaszolt. A felmérés reprezentatív mintán, 1055 személy megkérdezésével készült 3 százalékos hibahatárral.

2013 márciusában az IRES közvélemény-kutató intézet végzett egy hasonló felmérést, amiből akkor az derült ki, hogy a románok leginkább Magyarországot tekintik Romániával szemben ellenséges országnak. Akkor a románok 41 százaléka tartotta Magyarországot ellenséges országnak, második helyen Oroszország állt, amelyről 27 százalék nyilatkozott hasonlóan.⁹

Az INSCOP Research kutatása szerint, azon országok rangsorában, melyekhez a románok inkább pozitívan viszonyulnak, Németország az első, Nagy-Britannia a második és Spanyolország a harmadik. A válaszolók által a legkevésbé kedvelt államok Oroszország (az utolsó helyen) és Magyarország.

A nyugati és elsősorban az Európai Unióra nézve reprezentatív országok alapvetően pozitív képnek örvendenek a románok szemében, mutatja ki az INSCOP Research által az Adevărul megrendelésére, a 2014. július 1-6. időszakban készült felmérés. A kutatás 1.055 fős, Románia 18 éves és 18 év feletti népességére nézve reprezentatív mintán készült. Az adatok legnagyobb megengedett hibahatára +/-3 százalék, 95 százalékos bizalmi fok mellett.

A válaszolók nem kevesebb, mint 84,3 százaléka azt mondja, pozitívan viszonyul Németországhoz, mely vezeti azoknak az országoknak a rangsorát, melyekre a románok barátsággal és csodálattal tekintenek.

⁹Nyugati Jelen, 2014. július 30., Szerda

http://www.nyugati jelen.com/kronika/magyarorszag_az_egyik_legellenszenvesebb_oroszag_a_romanok_szama_ra.php [2017.04.18]

Két románból egy nem kedveli Oroszországot

A fentebb ismertetett rangsorban Oroszország áll az utolsó helyen, mellyel csak a válaszolók 37 százaléka szimpatizál. A románok több mint fele (51,4%) azt állítja, hogy inkább negatív érzése van Moszkvával szemben, ezt az arányt pedig mind a történelmi háttér, mind az utóbbi fél évben zajlott ukrajnai zavargások is indokolják. Meg kell említeni, hogy az ehhez a kutatáshoz felhasznált adatokat a malajziai gép Ukrajna területe feletti lelövése előtt gyűjtötték, mely balesetért Oroszországot hibáztatják és melynek 298 áldozata volt.

Oroszországgal meglévő kapcsolatra rányomja a történelem a bélyeget, hiszen a történelem során többször volt konfliktusos helyzet: Besszarábia kétszeri elcsatolása, a vissza nem adott kincstári vagyon, annektálták Észak-Bukovinát és Besszarábiát, no meg a kommunista modell ráerőszakolása a román népre. Ez nem marad nyom nélkül a kollektív tudatban.

Az INSCOP Research által készített rangsorban a Vlagyimir Putyin által vezetett birodalmat Magyarország előzi meg (melyhez a románok 40,4 százaléka pozitívan, 49,6 százaléka negatívan viszonyul), illetve Ukrajna (erre a megkérdezettek 45,2 százaléka pozitívan, 39,8 százaléka ferdén néz).

Visszatérve a hierarchia felső tartományához, el kell mondani, hogy Németországot a kedvezően fogadott országok között Nagy-Britannia (a válaszolók 83,5 százaléka pozitívan viszonyul hozzá), Spanyolország (83,2%), Olaszország (81%), Hollandia (79,3%) és Franciaország (77,9%) követi. Németország és Nagy-Britannia az európai térséget jelképező országok, de ugyanakkor a románok által nagyon kedvelt munkavállalási úti céljai is.

Spanyolország és Olaszország olyan államok, melyek bár elhúzódó válsággal szembesülnek, jelentős számú román dolgozóval rendelkeznek, és bírják ragaszkodásukat. Hollandia fontos ország a külföldiek romániai befektetéseinek és a munkavállalási célországok térképén. Ezen kívül nem kizárt, hogy Hollandia szintén kapott egy kis többlétszimpátiát azzal, hogy bekerült a brazíliai világbajnokság elődöntőjébe. Az Egyesült Államok népszerűségi aránya 77,5 százalék – a legjobb eredmény a nem EU-s országok közül, de a románok Amerika iránti szimpátiája már rég nem meglepetés.

Görögország 68,2 százalékos pozitív viszonyulással rendelkezik, ami a hierarchia közepére helyezi, de a legrosszabbak közé az Európai Unió államai közül. A görögországi válsággal kapcsolatos utóbbi évekbeli események hosszú távon nyilvánvalóan hátrányosan

érintették az ország imázsát. A románok számára Tasszosz, Zakintosz, Halkidiki, Lefkada vagy Korfu a kedvenc vakációs úti célok közé tartoznak.

A románok körében pozitív véleménnyel rendelkező más nem EU-s országok között van Japán (74%), Moldova Köztársaság (68,8% – ez az eredmény a Romániával meglévő történelmi kapcsolatnak köszönhető) és Kína (64,3%).¹⁰

A rossz vélemény kialakulásáért felelős ok rendkívül összetett, hiszen mind jelenkori mind pedig történelmi események közre játszódnak. Érdekes emellett megfigyelnünk, hogy a Kínával szemben érzett 60%-os szimpátia szint megelőzi a szomszédos etnikumokat, mint a magyar, lengyel, bolgár, ukrán és orosz. Az elkészített tanulmányban pontosítanak és részleteznek olyan adatokat, amelyek a nemre, életkorra vonatkoznak. Sok esetben jelentős különbségek vannak: Oroszország iránt például a férfiak 39%-ban inkább a pozitív érzéseket táplálnak míg a nők csak 28%-ban. Magyarország irányába ez az érték kissé rosszabb, 36,5%-ka a férfiaknak érez szimpátiát, ellenben a nőkkel, melynek értéke 25,8%. Másrészt, megnézték, hogy az Egyesült Államokkal kapcsolatban 36 és 50 év kor közöttiek (74,6%), és a több mint 65 év (76,1%) hogy állnak, és azt kell mondjuk a százalékok csökkentek 51 és 65 évesek körében (63,2%). Magyarországot kedvezően ítélik meg a 36-50 évesek (40%), míg a fiatal 18-35 év körülieket megfigyelve ez az arány romlik (23,7%). A felsőfokú végzettségűek körében magasabb szimpátia érték figyelhető meg Franciaország, Németország, Oroszország és Magyarország iránt. Mást mutatnak viszont az alapfokot végzettek körében, hiszen ez esetben a listavezető Amerika, Nagy-Britannia, Olaszország és Spanyolország.

Külön államokra lebontva látható, hogy Franciaország esetében inkább a városiak (75,1%) kedvelik a vidékiekkel (68,7%) szemben. Szintúgy Németország is a városiak körében kedveltebb, mint vidéki területeken. Amerika ezzel szemben a vidékiek szívét nyerte el jobban, hiszen itt az arány 75,4% míg a városi 66,2%.

A közvélemény-kutatásból készített tanulmány foglalkozik regionális eltérésekkel is. Ez esetben megfigyelhető, hogy Franciaország inkább az Erdélyi lakosok számára népszerűbb (76,4%), míg ez az érték a bukovinai és Moldova emberek körében alacsonyabb, 69,5%. Oroszországot Bánság, Crisana és Máramaros területén értékelik jobban (44,9%), mint a Dobrudzsa, Munténia, Olténia (25,7%) területein. Ha viszont Magyarországot vesszük

¹⁰ Főtér.ro hírportál, „Németország csodaország, Magyarország undibéka”, Szerző: Alin Paicu, Mădălina Mihalache 2014. augusztus 2
http://foter.ro/cikk/20140802_madalina_mihalache_alin_paicu_nemetorszag_csodaorszag_magyarorszag_undibeka [2017.04.19]

figyelembe, akkor természetesen ez az arány az Erdélyiek körében magasabb, mint például Moldovában ahol alig éri el az arány a 16%-ot.¹¹

A román nép országképe európai társaitól sok mindennek köszönhető, mint például intézmények, az ortodox egyház de leginkább a történelmi események. Elsősorban ki kellett alakuljon egy nemzetkép, amely a maga kiteljesedett formájába a XIX. század terméke. Ekkor tudatosul a románokban, hogy ők „közös” testet alkotnak, az őket elválasztó határok ellenére. A nemzeti szemlélet – mely létezését a nemzeti öntudat megléte kizárólagos előfeltétele – valamennyi támpont átértékelését magával hozta. Elsősorban a történelem teljes átírását az egységes román történelem szellemében, ahol a nemzeti kritérium minden egyebet felülírt. Mindaddig a legfelsőbb princípiumot az egyház, az ortodoxia képezte. (...) Most viszont a latinitás az ortodoxia fölé emelkedik. A franciák iránti hirtelen lelkesedéshez fokozódó görög- és orosz-ellenesség társul.¹² Románia sok szempontból 'más'. Más a társadalma, más a társadalmi összetétele, a demokráciát való értelmezésében is. Mihez illetve kihez viszonyítva? Ha például Európát vesszük számításba, és nemcsak a Nyugatot, hanem a szomszédos országokkal is összehasonlításban. Románia mióta a nyugatiasodás útjára lépett azóta – jogosan - elkerülhetetlenné vált az összehasonlításuk. Románia modernizálásában a legnagyobb gondot a régi szocio-kulturális beidegződések, elmaradott oktatás és az importált intézmények, szabályok összehangolása jelentette, ill. az elfogadott normákhoz való igazodás komolyan nem vétele.

Néhány most körvonalazódó sajátosságot máig nyomon követhetünk. Itt először is a komplexusokról, pontosabban a kisebbségi komplexusokról van szó. Ha diagnosztizálni kellene a román társadalmat, ez lenne az első betegség, amelyet azonosítanék... A románok ekkor fedezik fel saját „jelentéktelenségüket”: mások kénye-kedvének folyamatosan kiszolgáltatót kis ország. A 'nemzeti', az ideális Románia területének jókora része közvetlen uralom alatt áll – XIX. század – Erdély a magyaroké, Besszarábia az oroszoké, Dobrudzsa a törököké.¹³ Megosztott nemzet, különböző társadalmi kategóriák anyagi helyzetéből és kulturális hozomány szempontból is. Miért olyan Románia amilyen? Hogyan maradhatott meg egy szekularizált államban ilyen erős politikai, társadalmi befolyása az ortodox egyháznak? Milyen szándékkal avatkozik bele és alakít véleményt egy vallás más etikumok

¹¹ Agerpres, *Social* rovata: <https://www.agerpres.ro/social/2013/03/08/sondaj-inscop-romanii-iubesc-mai-mult-statele-occidentale-decat-isi-iubesc-vecinii-12-18-28> [2017.04.18]

¹² Lucian Boia: *Miért más Románia?* Koinónia Kiadó 2016, Kolozsvár 45. o

¹³ U.o. 44-45 o.

rovására? „Sajnos a magatartást nem lehet elsajátítani, ennek belülről kell fakadnia”¹⁴
„Romániának oly sok szerencséje van, hogy nincs szüksége még politikusokra is”¹⁵
Kétségtelen viszont, hogy legalább két évtizeden át a kommunista rezsim azon dolgozott, mégpedig módszeresen és minden eszközt felhasználva, hogy az emberek tudatába rögzítse a nacionalizmussal erősen átítatott történelmi-kulturális szemléletet. Ezzel párhuzamosan zajlott Románia erőteljes románosítása is. A kommunizmusból kilépő Románia érzékelhetően románabb, mint amikor belépett a rendszerbe.¹⁶

Hogy miért oly kedveltek a nyugati országok? A XIX. században a Nyugat vonzereje kimondottan kulturális jellegű volt: kizárólag az elitezre vonatkozott. Most átfogja a társadalom jó részét, de okai a legtöbb esetben már hétköznapi élethez kötődnek. A 80-as években, a kommunizmus utolsó szakaszának nyomorában majdnem minden, ami idegen, a felsőbbrendűség levegőjét árasztotta.¹⁷ A románok Oroszországgal, Magyarországgal és Ukrajnával szembeni fenntartásai a bennünket ezekkel az országokkal összekapcsoló zaklatott múltból fakad, mondja az Adevărul által megkeresett szakértők többsége. Az INSCOP Research felmérés eredményeinek alaposabb értelmezését magyarázta egy volt külügyminiszter, két történész, egy szociológus, egy politikai elemző, egy Szovjetunióban született író, egy itt dolgozó német és egy magyar etnikumú. A történészek inkább arra számítottak, hogy Franciaország lesz az első helyen, nem Németország, míg a szociológusok ezt annak fényében értelmezik, hogy a gazdaság több jelentős ágazatát a németek uralják. A nyugattal szemben szkeptikus Vasile Ernu író szokatlan vétkest talált a románok Oroszországgal szembeni ellenségeségéért: a román sajtót. Vasile Ernu író úgy gondolja, hogy az Oroszországról kialakult negatív képért a romániai sajtó a hibás. „Sok éve lenyűgöz bennünket a nyugat. Kialakult ez a gondolat, hogy Oroszország Románia legnagyobb ellensége, hogy ellopták az óráinkat, hogy minden rossznak az okozói. Ez a románok – sajtó által táplált – elképzelése, mely Romániában hisztérikusabb, mint az ukrainai és az oroszországi sajtó, melyek a tényeket kevésbé agresszív hangvétellel mutatják be. A szomszédok rosszak, a tőlünk távolabbiak pedig jobbak. Nagyobb is a kockázata annak, hogy

¹⁴ U.o. 43 old.

¹⁵ „România are prea mult noroc pentru a mai avea nevoie de politicieni.” — Petre P. Carp

¹⁶ U.o. 75 o.

¹⁷ U.o. 76 o.

gondjaink támadhatnak Oroszországgal, mert sokkal közelebb van hozzánk, mint Németország”¹⁸

Németország és Nagy-Britannia azért foglalják el az első két helyet a szimpátiák rangsorában, mert a románok nem ismerik hazájuk múltját, értelmezi az adatokat Constantin Bălăceanu-Stolnici, aki hozzáteszi, hogy Franciaország érdekelte volna meg a legjobb eredményt. „Franciaország sokkal közelebb áll Romániához, mint Nagy-Britannia és Németország. Franciaországnak meghatározó szerepe volt a modern Románia létrehozásában. Ezeket az eredményeket annak tulajdonítom, hogy a mai nemzedék már nem ismeri a történelmet, a dolgokat pedig most más kritériumok határozzák meg. Németország Angela Merkel megszorító politikájával tűnt ki, Anglia pedig az általa beszélt nyelvvél, mely most nemzetközi. Csak így tudom megmagyarázni. Oroszország azért sereghajtó, mert csak rosszat tett nekünk, amióta létrejött, Magyarország pedig azért, mert politikai szinten vannak ezek a nézetkülönbségek”, mondta Bălăceanu-Stolnici.¹⁹

A szociológus Alfred Bulai azon a véleményen van, hogy ez a rangsor a valóságot tükrözi mind Oroszország, min Románia két szomszédja esetében, tekintettel a történelmi megfontolásokra. Németország és Nagy-Britannia esetében a két országot azért tartják nagyra, mert pozitív imázsnak örvendenek Európában. „A negatív fertályban finom történelmi részletkérdések vannak Magyarországgal, Oroszországgal és Ukrajnával. Észak-Bukovina, Transznisztria és Dél-Besszarábia olyan pontok, melyek történelmileg összekötnek velük. A történelmi gondokkal küszködő társadalmak között megmarad egyfajta ellenségesség. A román térségben Németország pozitív példa volt. 1990 után a románokat lenyűgözte a technika, a német autók. Bizonyos területeken továbbra is Németország a legjobb. Vannak még mindig működő sztereotípiák. Angliának azért van pozitív imázsa, mert semmi olyat nem tett, amit negatívan lehetne értelmezni.”²⁰

A német Heribert Kailbach, a ProCredit Group vezérigazgató-helyettese úgy gondolja, a románok gazdasági jellegű okok miatt helyezték országát a rangsor élére. „A románok, szerintem, egy sor jól meghatározó elem miatt kedvelik Németországot, mint például a nagyon jó szervezettség, a jól felépített egészségügyi és nyugdíjrendszer, a romániaiaknál

¹⁸ http://foter.ro/cikk/20140802_madalina_mihalache_alin_paicu_nemetorszag_csodaorszag_magyarorszag_u_ndibeka [2017.04.19]

¹⁹ U.o. eredeti cikk: http://adevarul.ro/news/politica/sondaj-inscop-germania-ja-rusia-niet-rezultatele-descifrate-specialisti-1_53d7d9730d133766a8d83271/index.html [2017.04.19]

²⁰ http://foter.ro/cikk/20140802_madalina_mihalache_alin_paicu_nemetorszag_csodaorszag_magyarorszag_u_ndibeka

sokkal magasabb bérek. Németországban a megélhetési költségek is magasak, de a románok ezt nem veszik figyelembe. Ezen kívül úgy gondolom, hogy a románok nagyra értékelik Németország nagyon jó közlekedési infrastruktúráját, az autópályáktól a tömegközlekedésig. És nem utolsó sorban, a románok a tisztaságot is figyelembe veszik. Romániában élő és dolgozó németként ez a véleményem”.²¹

Adrian Cioroianu történész, volt külügyminiszter elismeri, nem számított arra, hogy Nagy-Britannia lesz a második helyen, tekintettel arra, hogy az angolok óriási botrányt csaptak a románok Angliába emigrálása kapcsán. „Az én szemszögömből nézve az első két hely meglepő, mert olyan országokról van szó, melyeket a románok inkább csodálnak, mint szimpatizálnak. Nem latin országok, de talán ez is a magyarázat. A románok értékelik a hatékonyságot, a pontosságot, amivel nem találkozunk ilyen nagy mértékben a latin országokban. Anglia nem fogadta tárt karokkal a románokat, de úgy tűnik, ez nem ártott a közvélekedésnek. Az utolsó helyek előreláthatóak voltak. Azt hiszem, Oroszország esetében már nincs mit mondani, ami pedig Magyarországot illeti, azt hittem, hogy némiképp csökkentek a gyanakvások, de valószínűleg ennek az Orbán-kormány az oka. Ukrajna esetében a gond szintén a véget érni nem akaró keleti konfliktussal kapcsolatos”, mondta Cioroianu.²²

A médiának is nagy szerepe van abban, hogy miként gondolkodnak úgy a románok ahogy, csak úgy mint a politikusok. A román kormányfő sértőnek nevezte a magyar miniszterelnök Romániával szemben tanúsított magatartását. Victor Ponta Orbán Viktor tusnádfürdői beszédét értékelte egy hétfői esti televíziós műsorban.

A 2015-ös „Tusványosi” (Bálványos-Tusnádi Szabadegyetem) szombati szabadtéri fórumán – Orbán Viktor a román–magyar kapcsolatokat firtató kérdésre azt mondta: nem sok boldogítót tud mondani. Hozzátette: ez nem volt mindig így, 2012-ig bizalmi alapon álló, gyakorlatias és eredményes együttműködés volt a két ország kormányai között. Megjegyezte: nem emlékszik arra, hogy vezető román politikusok annyiszor rúgtak volna Magyarországra, mint azóta. A kormányfő ugyanakkor lát lehetőséget egy új kezdetre, a magyarok készek felvenni a fonalat. (...) Victor Ponta a tévében azt mondta, a maga részéről "bóknak" tekinti, hogy a 2012-es kormányra kerülése előtti jobbközép román kabinetekkel Orbán Viktor együtt tudott működni. A szociáldemokrata politikus "bántó és provokáló alaknak" titulálta Orbán

²¹ U.o.

²² U.o.

Viktort, hozzátéve, hogy ő viszont nem akar felülni a provokációnak, nem akar olajat önteni a tűzre.²³ 2015. augusztus 3-án az *Evenimentul Zilei* című román lap hétfői cikkében az orosz elnök megosztó politikáját elemezi. Azt írják, Moszkva és Budapest érdekei találkoznak, és hogy Orbán Viktor még Ciprasznál is feketébb bárány Európában. Arrogáns, megalomániás, autoriter és expanzív nacionalista – írják a magyar miniszterelnökről. "A budapesti kis-Putyin egy etnikai bombát éleszt Európában" című cikkében azt írja a szerzője, hogy ha van Európában (a görög kormányfőnél, Alekszisz) Ciprasznál is feketébb bárány, akkor az Orbán Viktor" – szögezte le az *Evenimentul Zilei* szerzője, arrogánsnak, megalomániásnak, autoriternek és expanzív nacionalistának nevezve a magyar miniszterelnököt. A cikkíró úgy véli, Orbán Viktort ugyanúgy a "revánsvágy" fűti, mint "mesterét".²⁴

A románok leginkább Magyarországot tekintik Romániával szemben ellenséges országnak. A bukaresti külügyminisztérium 2016. december 1-i héten meglepetésének és értetlenségének adott hangot, amiért Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter megtiltotta a magyar diplomatáknak, hogy részt vegyenek a Románia nemzeti ünnepe alkalmából szervezett fogadásokon és ünnepségeken. „A magyar embereknek nincs mit ünnepelniük december 1-jén, furcsa lenne, ha a Magyarországot képviselő diplomaták, külügyminisztériumi alkalmazottak román nemzeti fogadásokra járkálnának ezen a napon” – mutatott rá Szijjártó Péter aznap a közmédiának nyilatkozva.²⁵

Diplomáciai nézeteltérésekre vall, hogy egy évvel korábban, például 2015. augusztus 11-én, miután a román külügyminisztérium bekérte a bukaresti magyar nagykövetség képviselőjét, a magyar külügybe kérték a román nagykövetet. A magyar fél szerint a Magyarországgal szembeni "román kormányzati kirohanások" már komolyan hátráltatják a magyar-román kétoldalú kapcsolatok és a jószomszédi viszony fejlesztését. E vádak azt mutatják, hogy "a román kormányfő újfent magyarellenes agitációval kívánja elfedni azt a belpolitikai válságot, amelyet kormánya tagjainak sorozatos vád alá helyezése és elítélése okoz" - fogalmaztak. (...) A román jobboldali ellenzékhez közel álló lapban hétfőn közölt interjúban Zákonyi Botond egyebek mellett kifejtette, hogy a kétoldalú kapcsolatok alakulása az infrastrukturális együttműködésektől is függ, de ezen a téren nem létezik "legendő jóindulat" a románok részéről.²⁶

²³ http://hvg.hu/vilag/20150728_Roman_kormanyfo_Serto_Orban_Viktor_magata [2017.04.19]

²⁴ http://hvg.hu/vilag/20150811_Most_mi_kerettuk_be_a_roman_nagykovetet [2017.04.19]

²⁵ http://hvg.hu/vilag/20161207_roman_magyar_bukarest [2017.04.19]

²⁶ U.o

Szép számmal éltünk itt Erdélyben, mi magyarok. Mára már létszámunk rohamosan csökkent, de a románokat így is zavarjuk. „Valamit még meg kell állapítanunk a kisebbségekre vonatkozóan: rendkívüli változatosságukat. A két világháború közötti Románia a legszélesebb etnikai, kulturális és felekezeti palettát felmutató európai állam. Magyarok Erdélyben, németek Erdélyben és Bukovinában, ukránok Bukovinában és Besszarábiában, törökök, tatárok, bolgárok Dobrudzsában, zsidók nagyjából mindenhol. A románság körében pedig felerősödik a nacionalista és idegengyűlölő áramlat. Ha már létrejött Nagy-Románia, akkor ez a románoké kellett volna legyen. Csakhogy elterjedt és fejlett kereskedelmi és társadalmi rendszerek voltak ezidáig kialakulva. Különöse a városok jórészt nemromán jellege volt zavaró, és a kisebbségek túlreprezentáltságánál is jobban az a tény, hogy ők is igen nagymértékben üzték a városi közeg legfőbb tevékenységeit: kereskedelem, kézművesség, ipar, bankszféra, egyéb szabad foglalkozások. A román modernizálásnak továbbra is inkább nemromán színezete volt.”

Először is nézzük meg, mi okozhatta még a magyar-román viszony ilyen fokú megromlását. Az egyik leglényegesebb kérdés Erdély hovatartozásával kapcsolatos viták. Ha csak a XX. századot nézzük, folyamatos vita zajlik Erdély területi birtoklásáról, mely alapkérdésként végig kíséri a világháborúkon át napjaink politikai stratégiáit. Hol Magyarország – 1920-as trianoni békéig – hol Románia volt a ’tulajdonos’. Majd 1940. augusztus 30-án a második bécsi döntés értelmében fordult a kocka négy év erejéig, így megint Magyarországé volt egy része a néhai területből. A revíziós politika folytatása kiélesítette a két állam közötti viszonyt, mely rányomta a bélyeget a mindkét oldalon élő jelentős kisebbségek életére, majd ezek politikai kihasználására. Annak ellenére, hogy némi formális diplomáciai kapcsolat fennállt, a gazdasági-kulturális együttműködésük a mélypontra süllyedt – főleg 1940-1944 között. Erre az időszakra igazán jellemző az ún. „idegháború”, ahol messzi célnak tűnt bármiféle kompromisszum, vagy akár a megbékélés. Egy másik kulcsfontosságú kérdés „miként képzelte el az 1940–1944 közötti román politikai elit néhány meghatározó képviselője Románia jövőbeli helyét Európában, hogyan látta a magyar–román viszonyt és Erdély kérdését. Az éppen hatalmon lévő elit németbarát politikát folytatott, és Románia helyét – szavakban és nyilatkozatokban legalábbis – egy német dominanciájú Európában, a német élettér keretében képzelte el. A sztálingrádi fordulatig – 1942 végéig, 1943 elejéig – valóban ez a jövőkép tűnt a legreálisabb lehetőségnek. Ion Antonescu két legfőbb politikai célkitűzése a fenyegető szovjet veszély elhárítása és Észak-

Erdély visszaszerzése volt. Mindkét célt Németország segítségével vélte megvalósíthatónak.”²⁷

Antonescu egy 1944 márciusában, Bukarestben tartott zárt körű konferencián elhangzott egyetemisták és egyetemi tanárok előtt elmondott beszédében kijelentette: nem tartja kizártnak a háborús vereséget sem, de azért bízik a végső győzelemben. Azért harcol, hogy megmentse a román határokat. „Én nem vagyok és soha nem is voltam Németország támogatója. Én a román nemzet támogatója vagyok, és érte harcolok, azzal, akivel tudok, hogy megmentsem: ma Németországgal, holnap az angolokkal, a tatárokkal vagy éppen a cigányokkal, hogy megmentsem a román nemzetet.” Leszögezte, ennek ellenére nem akar átállni. Magyarországgal végső megoldásként fegyveres úton kívánt leszámolni az európai háború végeztével. Hangzatosan kijelentette: „számunkra a magyar kérdés nem probléma; mert ha 16 000 000 román nem lesz képes kiszabadítani a rabszolgaságból az Észak-Erdélyben maradt 1 200 000 románt, vesszen el a 16 000 000 román”.²⁸ Azóta számos egyéb vita zajlott le a két ország között, akár intézményei, akár politikusai között is. Ennek ellenére akad olyan politikus is mindkét oldalon, akik hajlandóak az együttműködést, a diplomáciai etikett betartását és egymás tiszteletét megadni.

A 2014-ben lezajlott kelet-ukrajnai donyecki és luhanszki népszavazás – amelynek során a két megye többségében orosz ajkú lakossága „független köztársasággá” nyilvánította régióját – újabb elhatárolódásra készítette a román vezetést. Az akciót mind a kormányfő, mint a miniszterelnök elítélte. Traian Băsescu az Adevărul című bukaresti napilapnak adott interjújában úgy fogalmazott, egy ilyen referendum ellentétes az ukrán alkotmánnyal. „Ugyanígy nem ismernénk el ilyesmit Románia területén sem, ha valakiben felmerülne egy hasonló referendum megszervezése”. Băsescu szerint ennek ellenszere a kisebbségi jogok biztosítása. Úgy vélekedett, Ukrajna és a volt Jugoszlávia hibát követett el, amikor „nem adták meg idejében” a kisebbségi jogokat. Băsescu Romániát a kisebbségi jogok terén kiemelkedően pozitív példaként említette. „Románia lehetővé teszi a területén élő kisebbségeknek, hogy megőrizték kultúrájukat, identitásukat, elismeri jogukat az anyanyelvű oktatáshoz, finanszírozza sajtójukat, televízió-műsoraikat, és biztosítja politikai képviselőtüket a bukaresti parlamentben”-állította Băsescu.²⁹

²⁷ L. Balogh Béni: A magyar-román viszony és az erdélyi kérdés 1940–1944, 21 o.

²⁸ U.o. 22 o.

²⁹ <https://erdelyinaplo.ro/aktualis/romanaorosz-diplomaciai-haboru> [2017.04.20]

Végül nézzük meg ezt a magyarokról alkotott képet az **ortodox egyház** szemszögéből. A vallásnak mindig is nagy szerepe volt a vélemény formálásban, és amit a pap mond az elvégre 'vitathatatlan'. Milyen véleménye van rólunk? Mennyire helyes vajon ilyen nézeteket/véleményeket ennyire nyíltan kijelenteni? „Mi hozta a magyarokat ide Európába? Az igazság néha fáj, de ki kell mondani: gyilkolás, rablás, terror. Mindenféle megkülönböztetés nélkül.”³⁰ Ominózus, hogy 2016. December 1-én, a hivatalos román Nemzeti Ünnap alkalmával Sepsiszentgyörgyön egy ortodox pap a magyarok és székelyek ferdeszeműségével apropózva, utalt arra, hogy a székelyek is a románok testvérei lehetnének a dák-római őshazában.³¹

Sajnos hasonlóan, a barbár, ferdeszemű hunokat, magyarokat erősen negatív jelzőkkel illető gimnáziumi és líceumi történelem-földrajz tankönyvek, illetve idegengyűlölettől hemzsegő elemi iskolai olvasáskönyvek voltak forgalomban, minisztériumi akkreditációval, jóváhagyással a két világháború közötti időszakban Nagy-Romániában.³² Az akkori

³⁰ „Ce au adus Ungurii la venirea lor în Europa? Oricât de dureros ar fi adevărul, trebuie spus: crimă, jaf, teroare. Ce-i drept, fără discriminare. Oriunde li se părea că ar fi bogăție, Ungurii se repezeau să ucidă, să nimicească și să jefuiască. Pentru bestialitatea lor au fost asemănați cu dispărutul trib al hunilor, un neam turcic de o sălbăticie inimaginabilă... <http://www.crestinortodox.ro/forum/showthread.php?t=13705>

³¹ <http://www.magyaellenesseg.com/2016/12/december-1-sepsiszentgyorgyon-az.html>

³² Carte de cetire. Clasa a III:a primara. Lupu Antonescu, Floarea Dumitrescu, Const. Al. Holban. G> Niculescu. Ed. Ancora. „Hunii au fost cei mai crunți și mai sălbatici dintre barbari. Erau grozavi. Mici, cu ochii oblici, și urîcioși, umerii obrazilor ieșiți în afară, nici nu păreau oameni. Picioarele erau scurte și strâmbe, iar mâinile lungi și mari. Se hrîneau cu stârvuri. Mâncau și carne de om. Pe unde ajungeau, prădau, omorau, și dădeau foc.” p. 161. Majd a következő lecke ezzel a mondattal kezdődik, a következő oldalon: „Ungurii sunt de acelaș neam cu

tankönyvek közül sokat átlapozva, felmerül bennünk a kérdés, hogy a „dögevő hunok” ivadékaiként bemutatott „nomád, ferdeszemű magyarokként” emlegetett ellenségképe máig hat-e vajon?³³ Meghökkenítő ez az ellenségkép, amely a következő évszázadokra vonatkozó tankönyvfejezetekben, oldalakon, leckéken, olvasmányokon végig „a román parasztságot évszázadokon keresztül elnyomó” népként, az „Erdélyt ellopó”, s azt „évezredes elnyomó uralom alatt tartó magyar népességet”, a magyarságot ábrázolja leginkább ellenségesen a fent említett tankönyvekben, ám sajnos a „degenerálódó” zsidók tekintetében sem túl „politically correct”, ahogy manapság mondanánk.

A magyar kisebbség akkori politikai képvisellete, az Országos Magyar Párt több száz Népszövetségi panaszt tett kisebbségi kulturális, oktatási, gazdasági jogainak sérelme miatt. Ennek a több száz petíciónak mellékleteként lettek összegyűjtve³⁴ a Népszövetségnél azok a tankönyvek, köztük gimnáziumi³⁵ és líceumi könyvek is, amelyekből tallózva próbáltunk legalább részben történelmi magyarázatot keresni a máig megfigyelhető és felmérhető magyarellenességre a román közvéleményben, mentalitásban. Kérdés, hogy látenszen, a mai Facebook-os, internetes kommentekig visszaköszönő formában, hogy képesek ezek a negatív nemzeti sztereotípiák, ellenségképek túlélni politikai rendszereken, évtizedeken keresztülélve.

A Nemzetek Szövetsége (ismertebb nevén a Népszövetség) 1920. Január 10-én kezdte meg tevékenységét, mely közé az új államokban létrejövő kisebbségi problémák orvoslása is beletartozik. A határmódosítás révén a kisállamok kisebbségeit nemzetközi védelemben kellett részesíteni, ezért alaposan ki kellett dolgozni a kisebbségi szerződéseket. A kisebbségvédelmi jogszabályok kidolgozása és gyakorlatba ültetése lépésről-lépésre épült ki, ezek voltak a Népszövetség garancia-eljárásai. Ezek célkitűzései olyan politikai, jogi, sőt

Hunii. ... De la acești barbari, Românii au avut de îndurat multe neajunsuri. Astăzi Ardealul nu mai este sub jugul greu al Ungurilor”. P. 162.

³³ Năvălirea ungurilor. Ei erau niște oameni atât de cumpliți, că se hrăneau cu carne crudă și cu sânge, ca fiarele sălbatice. Niciun alt popor, din câte au năvălit peste noi nu ne-a făcut atât de mult rău ca ungurii, căci ei au pus stăpânire pe Transilvania și au ținut/o în robie aproape o mie de ani, până când, în anul 1918, regele nostru Ferdinand a izbucnit s-o smulgă din mâinile lor și să o unească cu România. Carte de cetire. Clasa a III:a primara. Gh. Cherciu, N.G. Dinescu, D. Ionescu, V. Enescu. p. 75-76.

³⁴ ENSZ-Népszövetségi Levéltár. COL 99. Doboz, 1928-1932.

³⁵ Toate neamurile ce ne înconjoară sun rămășițe din hoardele asiatice ce au năvălit în Europa, cu mult în urma cuceririi Daciei de Romani, și au o civilizație ulterioară civilizațiunei noastre. Dar deși aceste neamuri ne sunt inferioare sub raportul originii și egale sau inferioare în cultură ... ele ne dușmănesc.... De aceea față de ura ce nutresc unii vecini...Geografia României. Clasa a III/a secundară. Aprobata de Onor. Minister al Instrucțiunei Publ. Cu ord. No. 507/1929. Programa 1929. p. 9.

lélektani normák kialakítása, mely megelőlegezi egy potenciális, kényes veszélyhelyzetek kirobbanását. Ha probléma adódott az etnikumok, állam és kisebbség között, akkor ennek megoldása egy nemzetközi vitán került sor, a fellebbezhetetlen felső jogi fórum keretein belül. A hágai Állandó Nemzetközi Bíróság elé lehetett beterjeszteni azokat a problémákat, mely sértette a kisebbségekkel való bánásmódot. „A kiépült eljárási rend szerint az egyházakhoz, kormányokhoz és magánszemélyekhez hasonlóan a kisebbségi szervezetek, sőt az egyéneknek is joguk volt panaszaikkal a Népszövetséghez fordulni.”³⁶ A legtöbb, a Népszövetség Tikárságának kisebbségi szekciója által elfogadhatónak minősített panaszt a lengyelországi németek, majd a romániai magyarok és a lengyelországi ukránok nyújtották be.

Az egyik ilyen probléma volt a román kormány által elfogadott 1929-1930-as földrajz és elemi osztályos tankönyvek. A Népszövetség levéltárába bekerülő példányok is igazolják, hogy ezek a II., III. éves elemi iskolásoknak készült tankönyvek mennyire nagy számban tartalmaznak idegen gyűlöletre, ellenségképet kialakító szövegeket, melyek nagymértékben hazugságra, rágalmakra épülnek. Vegyünk is egy konkrét példát: „Ungurii se țineau dârji, promiteau Românilor concesiuni ridice, dar nici Rusii nu voiau să ne recunoască drepturi în întreagă Bucovina și peste întregul Banat” – *Istoria Românilor*, ediția 1930, p. 348

„În seara de 14/27 august am declarat război Austro-Ungariei, pentru crimele săvârșite contra poporului român, care totdeauna a fost credincios împăratului și totdeauna a fost tratat ca rasă inferioară.” p. 349

Egy másik tankönyv egyik bekezdése így kezdődik: „*Înfuriați, Ungurii se năspustesc asupra satelor românești. Ucid fără alegere. Oastea ungurească respinse și pe Austriaci și pe Români și puseră stăpânire pe cea mai mare parte a Transilvaniei.*”³⁷ Szintén ebben a 'tankönyvben' egy másik csata leírásakor a németek gyávaságát írja le. A román hősiekségnek hála megnyerték a csatát mely során a németek elvesztették hírhedt hódító hírnevüket is. „Cu adevărat, la Mărășești, Germanii și-au săpat mormântul lor și au pierdut faima de cuceritori”³⁸

³⁶ Eiler Ferenc: „A népszövetségi nemzetközi kisebbségvédelmi rendszer működése az első években”, 61 o.

³⁷ Carnet de citire pentru clasa a III-a primară, Ediția Librăriei SOCEC & Co., S.A. București 1930, 238. o.

³⁸ U.o. 248 o

„Strămoșii noștri căzură acum cu totul pradă popoarelor barbare, care năvăliră dinspre răsărit, neoprite de nimeni. Rând, pe rând, veniră peste ei: goții, hunii, slavii, bulgarii, ungurii, tatarii și alte multe lifte sălbătice”³⁹

A „Năvălirea ungurilor” című fejezetben a magyarokat már az első bekezdésben úgy mutatja be az olvasónak, hogy „nincs még rajtuk kívül ilyen szörnyű nép, hiszen nyers hússal és vérrrel táplálkozik, mint a vadállatok. Nincs még egy ilyen barbár nép akik eddig betörték hozzánk, akik ennyi sok rosszat okoztak/tettek volna, mint a magyarok; mert uralmukba hajtották Erdélyt és rabszolgaságba tartották majdnem ezer évig, amíg 1918-as évben, a királyunk Ferdinánd sikeresen leszakított a kezeikről és egyesítette Romániát.”⁴⁰

„Când au venit în Transilvania, ungurii au găsit pe români trăind în țărișoare mici, cărmuite fiecare de câte un voievod...”⁴¹ és ez folytatva oldalakon, fejezeteken keresztül.

A történet egy másik olvasókönyvben is érdekesen van bemutatva, miszerint: „A gótok után betörték/hódítottak/támadtak a magyarok. Ők voltak a legkegyetlenebbek és a legvadabbak a barbárok között. Kinézetre szörnyen néztek ki. Kicsik, ferde és csúnya szemekkel, arcuk élei kiállóak, embernek sem tűnnek. Lábaik rövidek és ikszesek, míg kezeik hosszúak és nagyok voltak. Dögökkel táplálkoztak. Ettek emberi húst is. Ahova elértek vadásztak, gyilkoltak és gyújtogattak. Csak por és hamu maradt nyomukban. A hunokat egy kegyetlen király vezette, Attilának nevezték, és a gonoszságáét becézték őt 'Isten ostorának is' ”.⁴²

Egy másik oldalon leírtak szerint a magyarok a hegyről nem nézték jó szemmel az összejöveteleket a román falukba és próbálták keresni valakit akik lehallgassák az egészet.⁴³

Egy 1930-as években kiadott földrajz könyvben úgy fogalmazott az író: „Balek Hunok, akik ijesztgettek Európában a kegyetlenségeikkel és akiről azt mondják kicsik, csúnyán ijesztők ránézésre, és amelyekre nem mondanád hogy emberek a beszéd alapján...”⁴⁴

³⁹ U.o. 68 o.

⁴⁰ Ei erau niște oameni atât de cumpliți, că se hrăneau cu carne crudă și cu sânge, ca fiarele sălbătice. Nici un alt popor barbar, din câte au năvălit peste noi, nu ne-a făcut atât de mult rău ca ungurii, căci ei au pus stăpânire pe Transilvania și au ținut-o în robie aproape mie de ani, până când, în anul 1918, regele nostru Ferdinand a izbutit s'o smulgă din mâinile lor și s'o unească România. - U.o. 76 o.

⁴¹ U.o. 76 o.

⁴² Carnet de citire, clasa III. primară, București, Editura „Ancora”, 1930 161 o.

După Goți au năvălit Hunii. Ei au fost cei mai crunți și mai sălbatici dintre barbari. Erau grozavi la vedere. Mici, cu ochii oblici și urcioși, umerii obrajilor ieșiți în afară, nici nu păreau oameni. Picioarele erau scurte și strâmbe, iar mâinile lungi și mari. Se hrăneau cu stârvuri. Mâncau și carne de om. Pe unde ajungeau, prădau, omorau și dădeau foc. Numai praf și cenușe rămânea în urma lor. Pe Huni îi conducea un rege crud, numit Atila și poreclit pentru răutatea lui „biciul lui Dumnezeu.”

⁴³ U.o. 163 o.

Sorolhatnánk tovább ezeket a negatív előjelű nemzet karakterológiai passzusokat a minisztérium által engedélyezett tankönyvek oldalairól, ám a kérdés az, hogy, annak ellenére, hogy a kommunista rendszer és a 27 éves rendszerváltás utáni időszak történelemtankönyvei jóval szelídebbek és politikailag korrektebb módon ábrázolják, mutatják be a magyarokat, a közvéleménybe és olykor a városok / Kolozsvár 12 éves Funar-korszaka, Marosvásárhely Dorin Florea polgármestersége idején máig/ manipulálni képes a román közvéleményt. Például a Baba Novac szobron máig virít a Funar által 1998-ban odabigyesztett felirat: „Baba Novac, Capitan al lui Mihai Viteazu, ucis in chinuri groaznice de catre unguri” /. A Nép Ügyvédjéhez, a Diszkrimináció Ellenés Hivatalhoz beterjesztett EMNT civil akció nyomán felfigyeltek az alkotmány betűjébe is ütköző, etnikai alapú gyűlöletszító köztéri feliratra, de a hatóságok nem tettek semmit. Azóta azonban több ízben ismeretlenek leverték a polgármesteri hivatal által többször visszacsavazott „unguri” szót, amely kollektíven igyekezett megbélyegezni a magyarokat, jogtalanul és történelemferdítéssel, mígnem a hatóságoknak elfogyott a pénze az amúgyis helytelen és alkotmányellenese etnikai jelző újraöntésére és visszahelyezésére. Így a civilek ha jogi úton nem is, de civil engedetlenséggel igazságot tettek, legalábbis megpróbálták enyhíteni ezt a súlyos történelmi ferdítést és uszítást.⁴⁵

Románia 1914-ben Ausztria-Magyarország és Németország szövetségese volt. 1916-ban hadat üzent nekik, majd 1918-ban különbékét kötött velük, és szintén 1918-ban, néhány hónappal később, újra ellenük szegült. A világháborúk közötti időszakban Franciaországgal és Angliával szövetkezett, 1941-ben meg Németország oldalán lépett háborúba. 1944-ben Németország ellen fordult... Mindegyik fordulat a nemzeti érdektől függő politikai lehetőségekkel indokolható. Viszont meg kellett adni az árát, mert semmi sincs ingyen ezen a világon: Románia szavahihetősége alaposan megkopott. Lengyelország és Magyarország jóval kockázatosabb politikát folytat, és több ízben is megfizetett érte. Éppen ezért hitelesebbek, mint Romania, és nagyobb tiszteletnek is örvendenek.⁴⁶ A románoknak a történelem folyamán kialakult a véleményük a nyugat felé kedvezően, magyarok és keleti

⁴⁴ Manual: Geografia României pentru clasa III-a secundară, 1930: „Dupe Huni care înspăimântaseră Europa prin cruzimile lor și despre care se spune că erau mici, înspăimântători de urți la vedere și nu erau oameni decât prin facultatea de a vorbi...”

⁴⁵ http://www.monitorulcj.ro/actualitate/53615-de-doi-ani_-cuvantul-%E2%80%99Cunguri%E2%80%99D-a-fost-%C5%9Fters-de-pe-statuia-lui-baba-novac_-profesor-de-istorie_-este-corect_-nu-ungurii-l-au-ucis_-ci-nobilimea-din-cluj_-clujenii-erai-fani-sigismund-de-bathory#sthash.wcgOasoe.dpbs 2017.04.24.

⁴⁶ L. Boia: *Miért más Románia?* 65 o.

szomszédjai felé inkább negatívan. De hiszem, hogy ez még változhat jobb irányba csak nyitottabbaknak és emberségesebbeknek kell lennünk egymással, előítéleteinket túllépve.

Források:

- **Internetes források:**

<http://www.digi24.ro/>

<http://www.ziarulapulum.ro/sondaj-inscop-simpatia-romanilor-fata-de-tari-0016798>

<http://www.ziare.com/politica/politica-externa/dan-dungaciu-relatia-romaniei-cu-rusia-risca-sa-treaca-prin-budapesta-interviu-1263139>

<http://itthon.transindex.ro/?cikk=21630>

Román–orosz diplomáciai háború In. <http://www.erdelyinaplo.ro/aktualis/romanaorosz-diplomaciai-haboru>

- **Cikk/Tanulmány:** L. Balogh Béni: „A magyar-román viszony és az erdélyi kérdés 1940–1944”, In. Korunk folyóirat, 2/2006; 19-27 o.
- **Könyv:** Lucian Boia: *Miért más Románia?* Koinónia Kiadó 2016, Kolozsvár
Carnet de citire pentru clasa a III-a primară, Ediția Librăriei SOCEC & Co., S.A. București 1930
Manual de geografia României pentru clasa III-a secundară, București, 1930